

DE OORLOG DER WERELDEN

‘Maar wie zouden er in deze werelden wonen, mochten ze bewoond zijn? ...Zijn wij of zij de heersers over het heelal? ...En waarom zou alles eigenlijk om de mens draaien?’

- Kepler (geciteerd in *The Anatomy of Melancholy*).

H.G. Wells

DE OORLOG
der
WERELDEN

Auteurs	H.G. Wells
Originele titel:	The War of the Worlds
Jaar:	1898
Cover:	Uitgeverij Zachte Steen
Vertaling:	Edwin Zasada
ISBN	978-90-837128-6-4
NUR	333

© Uitgeverij Zachte Steen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

Inhoud

BOEK I. DE KOMST VAN DE MARTIANEN

I.	Aan de vooravond van de oorlog	7
II.	De vallende ster	15
III.	Op de meent van Horsell	20
IV.	De cilinder gaat open	24
V.	De hittestraal	28
VI.	De hittestraal op Chobham Road	33
VII.	Hoe ik thuiskwam	36
VIII.	Vrijdagavond	41
IX.	De strijd begint	45
X.	In de storm	52
XI.	Bij het raam	60
XII.	De verwoesting van Weybridge en Shepperton	67
XIII.	Hoe ik de predikant ontmoette	80
XIV.	In Londen	87
XV.	Wat er in Surrey gebeurde	100
XVI.	De uittocht uit Londen	109
XVII.	De 'Thunder Child'	124

BOEK II. DE AARDE ONDER DE MARTIANEN

I.	Onderweg	135
----	----------	-----

II.	Wat we vanuit het verwoeste huis zagen	144
III.	De dagen van opsluiting	155
IV.	De dood van de predikant	161
V.	De stilte	167
VI.	Het resultaat van vijftien dagen	171
VII.	De man op Putney Hill	175
VIII.	Het doodse Londen	194
IX.	Verwoesting	204
X.	Epiloog	210

BOEK I.

DE KOMST VAN DE MARTIANEN

I.

AAN DE VOORAVOND VAN DE OORLOG

Niemand zou in de laatste jaren van de negentiende eeuw hebben geloofd dat deze wereld scherp en nauwlettend in de gaten werd gehouden door wezens die intelligenter waren dan de mens en toch even sterfelijk als hijzelf; dat terwijl de mens druk bezig was met zijn dagelijkse beslommeringen, hij misschien wel net zo aandachtig geobserveerd en bestudeerd werd als wanneer een mens met een microscoop de vergankelijke wezens onderzoekt die zich in een druppel water voortplanten en rondzwermen. Met een oneindige zelfgenoegzaamheid bewogen mensen zich heen en weer over de planeet, druk met hun kleine bezigheden, volkomen gerust in de overtuiging dat zij de baas waren over de materie. Misschien doen de diertjes onder de microscoop hetzelfde. Niemand dacht eraan dat de oudere werelden in de ruimte een bron van gevaar voor de mens zouden kunnen vormen, en als men er al aan dacht, dan was het alleen om het idee van leven daarop als onmogelijk of onwaarschijnlijk af te doen. Het voelt vreemd om aan sommige van de opvattingen uit die vervlogen dagen terug te denken. Hoogstens fantaseerden aardbewoners dat er misschien andere mensen op Mars zouden kunnen wonen, misschien wel minder ontwikkeld dan zichzelf en bereid om zendingswerk te verwelkomen. Maar diep vanuit de ruimte keken geesten die zich tot de onze verhouden zoals de onze tot die van

de vergankelijke diertjes – immense, koelbloedige en meedogenloze geesten – met afgunstige ogen naar deze aarde, en smeedden zij langzaam maar zeker hun plannen tegen ons. En aan het begin van de twintigste eeuw kwam de grote ontzuuchtering.

Ik hoef de lezer er nauwelijks aan te herinneren dat de planeet Mars op een gemiddelde afstand van 225.000.000 kilometer rond de zon draait, en dat het licht en de warmte die zij van de zon ontvangt nauwelijks de helft bedraagt van wat onze wereld ontvangt. Als de nevelhypothese klopt, moet deze planeet ouder zijn dan de onze en het leven daar al begonnen zijn lang voordat de gesmolten massa van onze planeet afgekoeld was. Het feit dat Mars amper een zevende van het volume van de aarde beslaat, moet de afkoeling ervan tot de temperatuur waarop leven kon ontstaan hebben versneld. Er is lucht, water en alles wat verder nodig is om leven te kunnen ondersteunen.

Toch is de mens zo ijdel, en daardoor zo verblind, dat tot aan het einde van de negentiende eeuw geen enkele schrijver ook maar voor één moment serieus heeft overwogen dat zich daar intelligent leven zou kunnen hebben ontwikkeld dat het aardse niveau ook maar enigszins overstijgt. Evenmin werd algemeen begrepen dat, aangezien Mars ouder is dan onze aarde, met amper een kwart van het oppervlak en verder van de zon verwijderd, daaruit noodzakelijkerwijs volgt dat de planeet niet alleen verder van het begin der tijden verwijderd is, maar ook dichter bij het einde van haar bestaan staat.

De geleidelijke afkoeling die ooit ook onze eigen planeet zal treffen, is bij onze buurplaneet al ver gevorderd. Hoewel de fysieke toestand daar grotendeels een mysterie blijft, weten we inmiddels dat de maximale dagtemperatuur – zelfs in de equatoriale zone – nauwelijks in de buurt komt van onze koudste winters.. De lucht is er veel ijler dan bij ons en de oceanen zijn zo sterk gekrompen dat ze nog maar een derde van het oppervlak beslaan. Terwijl de trage seizoenen elkaar afwisselen, vormen en smelten rond de polen

enorme sneeuwkapen die de gematigde zones telkens weer overstromen. Die laatste fase van uitputting, die voor ons nog onvoorstelbaar ver weg ligt, is voor de bewoners van Mars een actueel probleem geworden. De directe druk van de noodzaak heeft hun intellect gescherpt, hun vermogens vergroot en hun gevoelens verhard. En terwijl zij de ruimte afspeuren met instrumenten en breinen waar wij nauwelijks van kunnen dromen, ontdekken ze op een afstand van slechts 55 miljoen kilometer in de richting van de zon een morgenster die hoop biedt: onze eigen, warmere planeet. Een wereld groen van vegetatie en grijs van water, met een bewolkte atmosfeer die vruchtbaarheid verradt, en tussen de drijvende wolkenvelden door glimpen van uitgestrekte, dichtbevolkte landschappen en smalle, met talloze schepen bezaaide zeeën.

Voor de bewoners van Mars moeten wij, de wezens die deze aarde bewonen, minstens zo vreemd en primitief lijken als apen en lemuren voor ons. Het intellectuele deel van de mensheid erkent reeds dat het leven een voortdurende strijd om het bestaan is, en het lijkt erop dat ook de wezens op Mars deze overtuiging delen. Hun wereld verkeert al in verregaande staat van afkoeling, terwijl deze wereld nog barst van het leven – maar dan wel van wezens die zij als inferieur beschouwen. Het veroveren van een dichter bij de zon gelegen planeet is voor hen in feite de enige uitweg om te ontsnappen aan de vernietiging die generatie op generatie dichterbij komt.

Voordat we hen echter te hard veroordelen, moeten we bedenken welke meedogenloze en totale vernietiging onze eigen soort heeft aangericht. Niet alleen onder dieren, zoals de verdwenen bizon en de dodo, maar ook onder zogenaamde minderwaardige rassen. Ondanks het feit dat zij ook tot de mensheid behoorden, werden de Tasmaniërs in een door Europese kolonisten gevoerde uitroeioorlog binnen vijftig jaar volledig van de aardbodem weggevaagd. Zijn wij zulke apostelen van

barmhartigheid dat wij mogen klagen als de Martianen op dezelfde manier oorlog voeren?

De Martianen lijken hun traject met verbazingwekkende precisie te hebben berekend – hun wiskundige kennis overtreft de onze duidelijk ruimschoots – en hun voorbereidingen met een nagenoeg volmaakte eensgezindheid te hebben uitgevoerd. Als onze instrumenten daartoe in staat waren geweest, hadden we het naderende onheil al ver terug in de negentiende eeuw kunnen zien aankomen. Mannen als Schiaparelli observeerden de rode planeet – het is trouwens opmerkelijk dat Mars al eeuwenlang de planeet van de oorlog is – maar slaagden er niet in de veranderlijke verschijningsvormen van de door hen zo zorgvuldig in kaart gebrachte details te duiden. Al die tijd moeten de Martianen bezig zijn geweest met hun voorbereidingen.

Tijdens de oppositie van 1894 werd er een fel licht op het verlichte deel van de planeet gezien; eerst in het Lick-observatorium, daarna door Perrotin in Nice, en vervolgens door andere waarnemers. Engelse lezers vernamen er voor het eerst over in *Nature* van 2 augustus. Ik ben geneigd te denken dat deze lichtflits voortkwam uit het gieten van het enorme kanon in de reusachtige kuil die in hun planeet was gegraven, vanwaar hun schoten op ons werden afgevuurd. Bij de twee daaropvolgende opposities werden in de buurt van die plek vreemde, tot op heden onverklaarde markeringen waargenomen.

De storm barstte nu zes jaar geleden over ons los. Terwijl Mars weer in oppositie kwam, bracht Lavelle uit Java het astronomische telegraafnetwerk in rep en roer met het sensationele bericht van een enorme uitbarsting van gloeiend gas op de planeet. Het was rond middernacht op de twaalfde gebeurd; en de spectroscop, die hij onmiddellijk had gegrepen, wees op een massa vlammend gas, voornamelijk waterstof, die zich met een enorme snelheid richting de aarde bewoog. Rond kwart over twaalf was deze vuurstraal weer uit het zicht verdwenen. Hij vergeleek het

met een kolossale vlammenwolk die plots en gewelddadig uit de planeet werd gespoten, 'zoals vlammeende gassen die uit een kanon naar buiten schieten.'

Een treffende vergelijking, zo bleek. Toch stond er de volgende dag niets over in de kranten, op een kort berichtje in de *Daily Telegraph* na, en bleef de wereld in onwetendheid over een van de grootste gevaren die de mensheid ooit heeft bedreigd. Zelf had ik waarschijnlijk niets over de uitbarsting gehoord als ik Ogilvy, de bekende astronoom, niet in Ottershaw was tegengekomen. Hij was enorm opgewonden over het nieuws en nodigde mij in zijn enthousiasme uit om die nacht met hem mee te gaan om de rode planeet te bestuderen.

Ondanks alles wat er sindsdien gebeurd is, herinner ik me die nacht nog als de dag van gisteren: het donkere en stille observatorium, de afgeschermdde lantaarn die een zwak schijnsel op de vloer in de hoek wierp, het gestage tikken van het uurwerk van de telescoop en de smalle spleet in het dak – een langwerpige diepte waarin talloze sterren glinsterden. Ogilvy liep heen en weer, onzichtbaar maar duidelijk hoorbaar. Wanneer men door de telescoop keek, zag men daarin een diepblauwe cirkel met daarin een kleine, ronde planeet. Ze zag er zo nietig uit, zo helder, klein en onbeweeglijk, met vage strepen en iets afgeplat ten opzichte van een perfecte bolvorm. Maar zo klein als ze was, zo zilverachtig warm – een speldenknop van licht! – leek ze wel te trillen, maar in werkelijkheid was dat de telescoop die vibreerde door het mechanisme dat de planeet in beeld hield.

Terwijl ik toekeek, leek de planeet afwisselend groter en kleiner te worden, dichterbij te komen en weer weg te deinzen, maar dat kwam simpelweg door mijn vermoeide ogen. Zij bevond zich op vijfenvijftig miljoen kilometer van ons vandaan – meer dan vijfenvijftig miljoen kilometer aan pure leegte. Weinig mensen beseffen hoe immens die oneindige leegte is waarin het stof van ons materiële universum rondzweeft.

Ik herinner me dat er vlakbij drie zwakke lichtpuntjes in het beeldveld stonden, drie sterren die zo zwak waren dat ze enkel door de telescoop zichtbaar waren en oneindig ver weg stonden. Rondom was er niets anders dan de peilloze duisternis van de lege ruimte. Een duisternis die je van een koude, heldere sterrennacht kent, maar die door een telescoop nog veel dieper lijkt. Wat ik niet kon zien, omdat het zo ontzettend ver weg en klein was, was dat daar razendsnel en gestaag – elke minuut duizenden kilometers dichterbij komend – het naar ons toegestuurde Ding op ons afgevlagen kwam; het Ding dat zoveel strijd, ellende en dood over de aarde zou brengen. Ik had er op dat moment geen enkel idee van; niemand op aarde had ook maar het geringste vermoeden van dat onfeilbare projectiel.

Diezelfde nacht was er opnieuw een gasuutstoot op de verre planeet te zien. Ik zag het: een roodachtige flits aan de rand, een heel lichte uitstulping in de omtrek, precies op het moment dat de chronometer middernacht sloeg. Ik vertelde het meteen aan Ogilvy en hij nam mijn plaats in. De nacht was warm en ik had dorst. Ik strekte wat onhandig mijn benen en taste in het donker naar het tafeltje waar de sifon stond, terwijl Ogilvy zijn verbazing uitte over de gaswolk die onze kant op kwam.

Die nacht vertrok er opnieuw een onzichtbaar projectiel vanaf Mars richting aarde, amper vierentwintig uur na de eerste. Ik herinner me hoe ik daar in het donker op de tafel zat, met groene en rode vlekken dansend voor mijn ogen. Ik had wat licht gewild om bij te kunnen roken, zonder ook maar het minste vermoeden te hebben van wat de korte lichtflits die ik had gezien daadwerkelijk inhield, of wat die spoedig voor mij zou betekenen. Ogilvy bleef tot één uur kijken en gaf het toen op. We staken de lantaarn aan en liepen naar zijn huis. Beneden in de duisternis lagen Ottershaw en Chertsey, hun honderden inwoners vredig in slaap.

Die nacht speculeerde hij volop over de toestand op Mars en spotte hij smalend met het ordinaire idee dat het misschien

wezens waren die ons signalen stuurden. Hij opperde dat het waarschijnlijk een zware meteorietenregen was die de planeet trof, of dat er een enorme vulkanische uitbarsting gaande was. Hij wees me erop hoe onwaarschijnlijk het was dat de organische evolutie op twee naburige planeten dezelfde kant op was gegaan:

‘De kans dat er iets mensachtigs op Mars leeft, is één op een miljoen,’ zei hij.

Honderden waarnemers zagen die nacht de vuurstraal, en de nacht erna rond middernacht opnieuw, en de nacht daarna weer. Zo ging het tien nachten lang; elke nacht een vuurstraal. Waarom de beschietingen na de tiende nacht ophielden, heeft niemand op aarde ooit echt kunnen verklaren. Misschien dat de gassen van de schoten de Martianen zelf hinderden. Middels krachtige telescopen op aarde waren er dichte wolken van rook of stof te zien – zichtbaar als kleine grijze, fluctuerende vlekken – die zich door de heldere atmosfeer van de planeet verspreidden en de meer vertrouwde kenmerken ervan aan het zicht onttrokken.

Zelfs de kranten werden zich uiteindelijk bewust van de verstoringen, en opeens verschenen er overal populaire artikeltjes over vulkanen op Mars. Ik herinner me dat het satirische tijdschrift *Punch* er op treffende wijze gebruik van maakte in een politieke spotprent. En ondertussen suisten zonder dat iemand het doorhad de projectielen die de Martianen op ons hadden afgevuurd met een snelheid van vele kilometers per seconde dwars door de lege ruimte en kwamen ze uur na uur, dag na dag, steeds dichterbij. Het is nu bijna niet meer voor te stellen dat wij mensen ondertussen gewoon met onze dagelijkse, onbenullige beslommingen doorgingen, terwijl het noodlot dat ons boven het hoofd hing zo snel naderde. Ik herinner me hoe opgetogen Markham was toen hij een nieuwe foto van de planeet wist te bemachtigen voor het geïllustreerde tijdschrift dat hij in die dagen redigeerde. Mensen van tegenwoordig beseffen nauwelijks hoe uitgebreid en ondernemend onze negentiende-eeuwse kranten

waren. Zelf was ik destijds vooral druk met leren fietsen en het schrijven van een reeks artikelen over de meest waarschijnlijke richting waarin morele opvattingen zich zouden ontwikkelen bij het vorderen van de beschaving.

Op een avond (het eerste projectiel moest zich toen al op minder dan 15 miljoen kilometer van ons vandaan bevinden) maakte ik een wandeling met mijn vrouw. Het was een heldere nacht. Ik legde haar de sterrenbeelden uit, en wees Mars aan; een helder lichtpuntje dat langzaam naar het zenit bewoog en waar zoveel telescopen op gericht stonden. Het was een warme avond. Op de terugweg kwam een groep dagjesmensen uit Chertsey of Isleworth ons al zingend en spelend voorbij. In de bovenste ramen van de huizen brandde licht terwijl mensen naar bed gingen. Vanuit het treinstation in de verte klonk het geluid van rangerende treinen, een gerinkel en gerommel dat door de afstand bijna tot een melodie was verzacht. Mijn vrouw wees me op de helderheid van de rode, groene en gele seinlichten die in een metalen frame tegen de donkere hemel hingen. Alles voelde zo veilig, zo vredig.